WACHT EEN SOCIALE CRISIS?

JANNY BAKKER-KLEIN

Het is kortgeleden dat ik promoveerde op het thema responsiviteit in het sociaal domein: doen wat werkelijk voor de ander van betekenis is. In mijn proefschrift beschrijf ik de manier waarop professionals in het sociaal domein met mensen omgaan. Belangrijkste conclusie: het is niet de norm om vanuit individuele situaties van mensen te denken en te handelen. We moeten dat fundamenteel anders gaan doen. In plaats van te redeneren vanuit het beleid, het systeem en de grote getallen moeten we gaan denken en kijken vanuit het individu en het gezin.

We zitten, nu ik dit schrijf, midden in een mondiale crisis en we proberen het aantal slachtoffers van het coronavirus zo goed als mogelijk te beperken. En er ontstaat een vreemd fenomeen: ziekenhuisdirecties begrijpen niet waarom de vraag naar reguliere- en spoedeisende zorg afneemt. Gemeenten zien het aantal Wmo-aanvragen scherp dalen. Wat is hier aan de hand?

Theoretisch weten we dat bij een ervaren gebrek aan welzijn de vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt. Ons welzijn wordt nu eenmaal niet alleen bepaald door het al dan niet besmet zijn met het coronavirus. Behalve gezond zijn, willen we ook eigen regie over ons leven ervaren, een prettige en veilige woonomgeving hebben, sociaal contact kunnen onderhouden, zingeving ervaren, werk of een passende dagbesteding en financiële zekerheid hebben.

Het zou zo kunnen zijn dat mensen die normaal een gebrek aan welzijn ervaren, nu meer positieve aandacht vanuit hun omgeving krijgen, waardoor de vraag naar zorg en ondersteuning afneemt.

Aan de andere kant zien we dat de coronamaatregelen leiden tot een toename van sociale problematiek, juist onder de meest kwetsbaren. Eenzaamheid onder ouderen neemt toe. Mensen met psychische kwetsbaarheid spreken hun hulpverleners niet meer en verliezen daarmee soms hun laatste persoonlijke contact. Kwetsbare mensen, die de dagelijkse structuur van hun werk of dagbesteding hard nodig hebben, zitten noodgedwongen thuis. Staat ons een enorme sociale crisis te wachten? We vermoeden van wel. Maar we weten het simpelweg niet.

Waar in de gezondheidszorg en de economie cijfers belangrijke indicatoren zijn om het succes van beleid te meten, zien we in het sociaal domein het tegenovergestelde. Cijfers zeggen niet zoveel. Zo kreeg Movisie de vraag of wij cijfers konden leveren over de toename van huiselijk geweld door de sociale isolatie. Natuurlijk zijn er cijfers en wordt er gemonitord. Maar de cijfers zijn afhankelijk van het aantal meldingen.

De enige manier om erachter te komen wat in het sociaal domein gebeurt, is door dit aan de mensen die het betreft te vragen. Responsiviteit is dus actueler dan ooit. Alleen door ons te verdiepen in de persoonlijke verhalen van mensen, in hoe zij het redden, of juist helemaal niet, kunnen we antwoorden vinden op de vraag wat ons nu én de komende tijd in het sociaal domein te doen staat. Dat is de les die wij hopelijk nu leren voor toekomstig beleid.

JANNY BAKKER-KLEIN
is voorzitter van de Raad van
Bestuur van Movisie.